

SOBRE LA PRESENCIA CATALANA A LA FIRA DE FRANKFURT

El fet que la cultura catalana sigui la cultura invitada a la Fira de Frankfurt el 2007, *Guest of Honour* tal com ho anomena l'acord signat l'octubre del 2005 entre la Fira i l'Institut Ramon Llull, ha replantejat qüestions que van més enllà de la mateixa Fira i que mereixen l'atenció dels sectors culturals i de la societat del nostre país. Òmnium Cultural no vol mantenir-se al marge d'aquest debat, que ha de servir per aclarir què s'entén específicament per cultura catalana i no per crear confusió.

1.- Una polèmica confusionista

No podem contribuir, encara que alguns sembla que ho intenten, a fer de la catalanitat una qüestió de polèmica permanent, perquè això té conseqüències negatives per al reconeixement de la llengua, la literatura i la cultura catalanes, en condicions d'igualtat entre les altres llengües, literatures i cultures europees. Però, al mateix temps, estem convençuts que cal aclarir aquesta qüestió, encara massa condicionada per interferències polítiques i prejudicis ideològics. No podem oblidar que la situació actual és conseqüència de la persecució i la marginació política secular de la llengua, la literatura i la cultura catalanes. Aquesta persecució tenia l'objectiu d'assimilar lingüísticament i culturalment Catalunya a la cultura majoritària espanyola, i aquests fets no es poden ignorar ara que la cultura catalana té l'ocasió de donar-se a conèixer en un aparador internacional com és la Fira de Frankfurt

2.- Què és cultura catalana?

Sense voler respondre aquí amb l'amplitud que requereix aquesta pregunta, si que volem puntualitzar algunes qüestions òbvies que han estat objecte de tergiversació. És cert que, en el sentit més ampli, qualsevol realitat cultural present a Catalunya es podria considerar cultura catalana. Tanmateix, és prou obvi que a Catalunya hi ha manifestacions culturals que, en primer lloc, no es consideren a si mateixes ni s'autodefineixen com a catalanes i, en segon lloc, no són percebudes ni reconegudes com a catalanes ni internament ni externament. Per consegüent, aquestes manifestacions culturals presents a Catalunya, siguin d'origen espanyol o estranger, no es poden presentar com a exponents de la cultura catalana, i és francament contradictori que, si no es presenten ni són reconegudes com a catalanes en altres ocasions, s'hagin d'incloure en la cultura catalana en el moment que aquesta disposa d'una plataforma de projecció internacional.

3.- La producció editorial catalana

És evident que a Catalunya hi ha una producció editorial important que va més enllà de l'edició en llengua catalana. I les editorials hi aniran, com sempre han fet, amb els seus productes editorials i promocionaran els autors sigui quina sigui la llengua que utilitzin. Al mateix temps, però, és lògic suposar que enguany a Frankfurt, quan es convida la cultura catalana i no només l'edició a Catalunya, es vol indicar una realitat específica diferent de quan es va convidar la cultura espanyola fa quinze anys. En tot cas, com ja hem dit, correspon a les empreses editores, i no a les institucions públiques, mostrar la diversitat lingüística d'aquestes edicions. L'espai ofert a l'Institut Ramon Llull, que va crear-se amb la finalitat de la difusió internacional de la llengua i cultura catalanes, hauria de presentar allò que s'autodefineix i que és percebut com a part de la cultura catalana.

4.- Una literatura és una llengua

Pel que fa a la literatura, no hi ha el més mínim dubte que la literatura catalana és la vehiculada en llengua catalana en qualsevol dels territoris del domini lingüístic. Com ho és el fet, per posar un exemple prou conegut, que Kafka sigui considerat escriptor alemany malgrat que era ciutadà txec. És indispensable que la promoció que facin les institucions públiques a Frankfurt o a qualsevol altre lloc se centri en la producció literària en llengua catalana, no sols perquè és l'específica del país, sinó perquè la que es fa en altres llengües es beneficia d'unes condicions de mercat de difícil accés per a la literatura catalana. D'altra banda, cal remarcar que hi ha autors de primera fila i de qualitat en llengua catalana que mereixen ser reconeguts al costat dels seus homònims europeus. Frankfurt, en aquest sentit, és una gran oportunitat de projecció dels escriptors que han volgut fer una aportació a la literatura catalana, i no dels que han preferit adreçar-se en altres llengües a públics diferents.

5.- El “doble raser” en la valoració

Cal subratllar i evidenciar que totes les cultures del món –i totes les convidades a la Fira de Frankfurt- són tan multilingües com ho pugui ser la catalana. No tindria sentit reclamar justament a les cultures més marginades, perseguides i desvalgudes que assumeixin la seva diversitat si això no es fa amb les cultures d'Estat i més potents, les quals són precisament les que practiquen més sovint l'ocultació de la seva diversitat interna, diversitat que justament correspon a territoris amb llengua pròpia. Aquesta consideració és encara més punyent en el cas espanyol, on la representació de la diversitat lingüística, literària i cultural de l'Estat ha estat i és sistemàticament obviada, minimitzada, jerarquitzada o, fins i tot, qüestionada.

I no tan sols en les exposicions o fires en què es presenta internacionalment la cultura espanyola, sinò en els mateixos mitjans de comunicació estatals, en la representació ínfima i menysvalorada de la literatura catalana en els manuals sobre literatura espanyola o en la crítica periodística de literatura i en l'ordenament jurídic de les comunicacions (absència de multilingüisme en les televisions privades malgrat el compromís constitucional), etc. En aquest sentit resulta francament hipòcrita que alguns reclamin pluralisme a Catalunya i acceptin la marginació de la cultura catalana a Espanya com a "natural". És en aquest context que cal interpretar la preocupació de la societat catalana per la dilució de la literatura en català a la Fira de Frankfurt.

La Junta Directiva d'Òmnium Cultural

Barcelona, setembre del 2006